

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 11 maja 2026 r.

Pozycja 44

POSTANOWIENIE

z dnia 18 marca 2026 r.

Sygn. akt S 1/26

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bogdan Świączkowski
Rafał Wojciechowski
Andrzej Zielenacki,

w związku z wyrokiem z 25 lutego 2026 r. (sygn. SK 68/25),

p o s t a n a w i a:

zasygnalizować Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej oraz Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej potrzebę rozpatrzenia przepisów, które dopuszczają badanie spełnienia przez sędziów różnych rodzajów sądów wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących ich powołaniu i ich postępowania po powołaniu oraz konieczność podjęcia działań prawodawczych dostosowujących stan prawny do standardu konstytucyjnego.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

1. Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) Trybunał sygnalizuje Sejmowi i Senatowi oraz innym organom stanowiącym prawo istnienie uchybień i luk w prawie, których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W wyroku z 25 lutego 2026 r. (sygn. SK 68/25) Trybunał orzekł, że art. 5a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267; dalej: p.u.s.a.) jest niezgodny z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz w związku z art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji. W pozostałym zakresie postępowanie zostało umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

3. Trybunał ocenił, że problemy konstytucyjne analogiczne do rozstrzygniętego w sprawie o sygn. SK 68/25 zagadnienia prawnego, związane z dopuszczalnością badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, występują także na gruncie innych regulacji ustaw ustrojowych polskiego sądownictwa, które z uwagi na obowiązującą w postępowaniu przed Trybunałem zasadę związania granicami skargi konstytucyjnej (art. 67 u.o.t.p.TK) nie mogły stanowić przedmiotu kontroli w tym postępowaniu.

Chodzi o następujące przepisy:

– art. 29 § 5-25 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622);

– art. 23a § 4-15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1614);

– art. 42a § 3-14 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334).

Wymienione przepisy przewidują mechanizmy tzw. testowania niezawisłości sędziów różnych typów sądów, zawierające treści analogiczne do art. 5a p.u.s.a. W wymienionych przepisach występują pewne odmienności o charakterze proceduralnym. Sama zasada mechanizmu jest wspólna i zakłada dopuszczalność badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

4. W tym miejscu Trybunał zwraca uwagę na potrzebę rozpatrzenia oraz dostosowania obowiązującego ustawodawstwa do standardów konstytucyjnych, określonych przez Trybunał w wyroku o sygn. SK 68/25, co powinno polegać na uchyleniu wymienionych przepisów w ich obecnym brzmieniu.

Interwencja ustawodawcy jest konieczna także w celu usunięcia występującej obecnie niespójności w systemie prawa polegającej na tym, że wciąż co do zasady przeprowadzanie tzw. testu niezawisłości sędziego jest dopuszczalne, z wyjątkiem – wynikającej z wyroku Trybunału o sygn. SK 68/25 – niemożności badania spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego sądu administracyjnego lub sędziego delegowanego do pełnienia obowiązków sędziego w sądzie administracyjnym.

Z przedstawionych powodów – na podstawie art. 35 ust. 1 u.o.t.p.TK – Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.